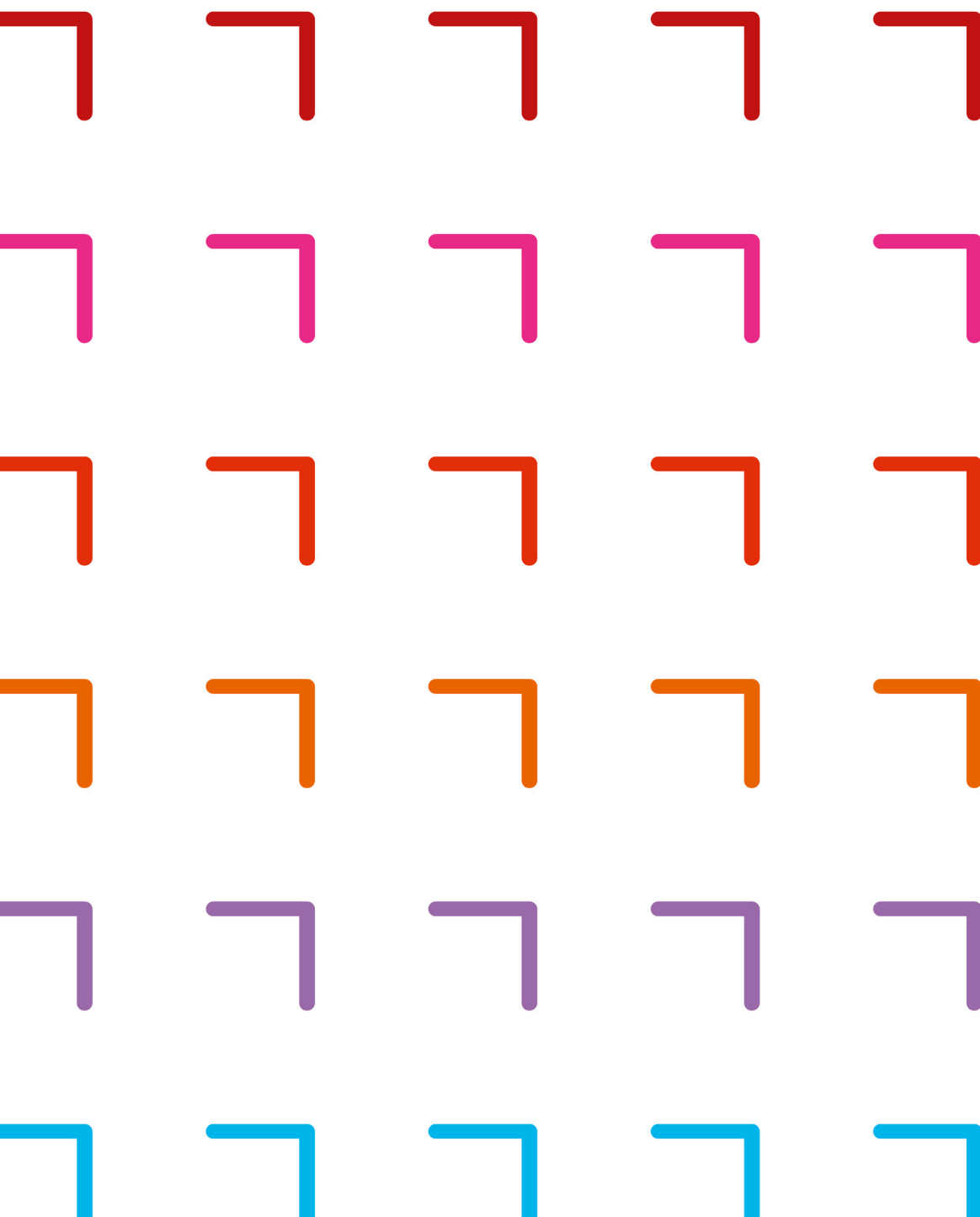

ADVIES 206
VLAAMS JEUGD- EN
KINDERRECHTEN-
BELEIDSPLAN 2015-2019
19 JUNI 2015

ADVIES 206
VLAAMS JEUGD- EN
KINDERRECHTEN-
BELEIDSPLAN 2015-2019
19 JUNI 2015

INHOUD

EXECUTIVE SUMMARY

SAMENVATTING

SITUERING

ADVIES

1. **ALGEMEEN**
2. **ONDERWIJS**
 - 2.1. **Modernisering van het secundair onderwijs**
 - 2.2. **Uitvoering stem-actieplan**
3. **WERK**
4. **WISKUNDIGE EN WETENSCHAPPELIJKE GELETTERDHEID**

EXECUTIVE SUMMARY

Each legislature the Flemish Government is required to submit a 'Youth and Children's Rights Policy Plan' (JKP) to Flemish Parliament and this must be done within the first year of the Government's mandate. In this policy plan the Flemish Government sets out its primary policy goals in terms of youth and children's right for the coming legislature. For the legislature 2015-2019 these priorities are: (1) creating and guaranteeing equal rights for all children and youngsters; (2) creating and guaranteeing broad opportunities for development for children and youngsters; (3) creating space for children and youngsters; (4) increasing both formal and informal participation of children and youngsters in society.

The Flemish Minister for Youth asked the Flemish Council for Science and Innovation (VRWI) for its advice on this JKP. From the perspective that our children and youth of today will be our knowledge workers of tomorrow, the VRWI stresses the following points:

In terms of Education (Strategic objective 5 in JKP):

- STEM (Science, Technology, Engineering and Mathematics): The persistent shortage of STEM graduates from secondary and higher education is a factor limiting economic growth and further development of the knowledge society in Flanders. As regards the implementation of the STEM Action Plan, the VRWI remains critical and stresses the ongoing need to streamline and focus. For this pooling of resources is needed.
- The VRWI believes that the introduction of a matrix structure in secondary education may help remedy the problem of the 'waterfall system' and may contribute to further improving the image of technical studies.
- The VRWI is concerned by the latest PISA results for Flanders, which show a significant negative trend for Flemish students in terms of scores for mathematical and scientific literacy. The VRWI therefore emphasizes that focus on equal opportunities in education should not be at the expense of excellence. Indeed, the Finnish example with comprehensive education demonstrates it is possible to have both strong individual performances as well as lower variation in performance between pupils, resulting in less inequality.
- A positive study choice based on insight, interests and abilities of the youngsters may help address the shortage of STEM graduates in secondary education. Necessary condition for this however will be a simultaneous reform of science and technology education.

Work (Strategic Objective 11 JKP): Given the shortage of certain profiles in the labor market, it is important to make use of all talent available. The VRWI therefore welcomes the intention of the Flemish Government to invest in creating agile pupils and workers.

SAMENVATTING

Het jeugd- en kinderrechtenbeleidsplan (JKP) heeft als doel om voor de volgende beleidsperiode de prioritaire doelstellingen aan te geven op vlak van jeugd- en kinderrechtenbeleid. Vanuit het besef dat de kinderen en jeugd van vandaag onze kenniswerkers zijn van morgen, gaat de VRWI in dit advies dieper in op de volgende zaken:

Onderwijs (Strategische doelstelling 5 in JKP):

- STEM: Het hardnekkig tekort aan STEM-afgestudeerden uit het secundair en hoger onderwijs vormt een belemmerende factor voor de economische groei en verdere ontwikkeling van de kennismaatschappij in Vlaanderen. De VRWI blijft kritisch wat betreft de uitvoering van het STEM-actieplan. De nood aan stroomlijning, focus en continuïteit blijft actueel en vereist het gepoold inzetten van middelen.
- De VRWI meent dat de invoering van een matrixstructuur voor de studierichtingen in het secundair onderwijs (SO) kan helpen om de problematiek van het watervalstelsel aan te pakken en kan bijdragen tot verdere opwaardering van het imago van technische studierichtingen. Voorwaarde hierbij is dat niet enkel aandacht wordt besteed aan hervorming van de structuren, maar ook aan de *perceptie* van een hiërarchie tussen de studierichtingen.
- De VRWI herhaalt dat er bij de modernisering van het SO voldoende aandacht moet blijven voor excellentie. De meest recente PISA-resultaten tonen een negatieve tendens, waarbij Vlaamse leerlingen significant minder goed scoren op vlak van wiskundige en wetenschappelijke geletterdheid. De VRWI benadrukt dan ook dat gelijkekansenbeleid niet ten koste mag gaan van excellentie. Het voorbeeld van Finland toont aan dat het wel degelijk mogelijk is om in een comprehensief onderwijssysteem hoge prestaties te koppelen aan een lagere spreiding in prestaties tussen leerlingen, met minder ongelijkheid tot gevolg.
- Onderwijs dat inzet op een positieve studiekeuze op basis van inzicht, interesse en capaciteiten van de jongere kan helpen om het tekort aan STEM-gediplomeerden uit het SO aan te pakken. Noodzakelijke voorwaarde hierbij is dat tegelijk wordt ingezet op een hervormd wetenschap- en techniekonderwijs met meer aandacht voor vak-eigen inspirerende STEM-leerkrachten, inquiry-based learning en een traject van studiekeuzebegeleiding.

Werk (Strategische doelstelling 11 in JKP): Gezien het tekort aan bepaalde profielen in de arbeidsmarkt is het zaak om van alle talent gebruik te maken. De VRWI schaaft zich dan ook achter het voornemen van de VR om te investeren in wendbare leerlingen/arbeidskrachten.

SITUERING

Op vrijdag 22 mei 2015 keurde de Vlaamse Regering het ontwerp van Vlaams jeugd- en kinderrechtenbeleidsplan (JKP) 2015-2019 goed. Omdat dit JKP *“kinderen en jongeren op een integrale en geïntegreerde manier wil benaderen”*, droeg de Vlaamse Regering Minister van Jeugd Sven Gatz op om bij dit ontwerp niet enkel het advies in te winnen van de Vlaamse Jeugdraad en het Kinderrechtencommissariaat, maar ook van alle strategische adviesraden. Alle beleidsdomeinen zijn immers betrokken.

De VRWI ontving deze vraag om advies nog dezelfde dag – vrijdag 22 mei - met het verzoek zijn advies te bezorgen uiterlijk vrijdag 26 juni 2015. Het decreet ‘houdende een vernieuwd jeugd- en kinderrechtenbeleid’ van 20 januari 2012 bepaalt immers dat de Vlaamse Regering uiterlijk een jaar na het begin van elke regeerperiode een Vlaams JKP moet voorleggen aan het Vlaams parlement. Concreet betekent dit dat het JKP 2015-2019 nog voor het zomerreces voorgelegd moet worden aan het Vlaams Parlement.

Het huidige JKP voor de beleidsperiode 2015 tot 2019 is het vierde jeugdbeleidsplan. Nieuw is wel dat voor de eerste keer geen afzonderlijk Vlaams actieplan kinderrechten meer wordt opgemaakt, maar dat het Vlaamse kinderrechtenbeleid in het jeugdbeleidsplan wordt geïntegreerd.

Het JKP wordt opgemaakt via een participatief proces met de verschillende belanghebbenden. Wat betreft het huidige JKP 2015-2019 heeft dit proces al verschillende fases doorlopen (met name: omgevingsanalyse in voorjaar 2013, Groteprioriteitsdebat in september 2013, werkgroepen en ontwerp doelstellingenkader in 2014). Tussentijds werd het doelstellingenkader van het JKP 2015-2019 op 19 december 2014 aan de Vlaamse Regering als mededeling voorgelegd. Nu komt het inspraakproces bij de voorbereiding van het plan in de slotfase.

Het JKP is opgebouwd als volgt: In de verschillende hoofdstukken komen in eerste instantie de strategische doelstelling en de beleidsuitdaging aan bod. Nadien gaat het plan in op de verschillende geplande projecten en processen die zullen bijdragen om deze doelstelling te verwezenlijken. In voorliggend advies gaat de VRWI enkel in op die projecten en processen die verband houden met het domein wetenschap en innovatie (weliswaar in ruime zin).

ADVIES

1. ALGEMEEN

Het jeugd- en kinderrechtenbeleidsplan heeft als doel om voor de volgende beleidsperiode (in dit geval dus het huidige mandaat van de Vlaamse Regering, met name 2015-2019) de prioritaire doelstellingen aan te geven op vlak van jeugd- en kinderrechtenbeleid en de bijhorende resultaatsindicatoren vast te leggen. Het JKP 2015-2019 streeft de volgende vier beleidsdoelstellingen na:

1. *“Het creëren en borgen van gelijke kansen voor alle kinderen en jongeren;*
2. *Het creëren en borgen van brede ontwikkelingskansen voor kinderen en jongeren;*
3. *Het creëren van ruimte voor kinderen en jongeren;*
4. *Het verhogen van de formele en informele betrokkenheid van kinderen en jongeren bij de samenleving.”*

Zoals uit de inhoud van deze beleidsdoelstellingen blijkt, is er in het geheel relatief weinig overlap tussen de materie die wordt behandeld in het jeugd- en kinderrechtenbeleidsplan enerzijds en het domein wetenschap en innovatie waar de VRWI zich op focust anderzijds. Toch kiest de VRWI er bewust voor om een advies uit te brengen bij het ontwerp JKP 2015-2019 en dit om de volgende redenen:

Ten eerste omdat de Raad waardeert dat het JKP 2015-2019 in zijn benadering van kinderen en jongeren een integrale en geïntegreerde benadering hanteert en op die manier tracht alle beleidsdomeinen te betrekken.

Daarnaast omdat de Raad beseft dat de kinderen en jeugd van vandaag onze kenniswerkers van morgen zijn. Vanuit deze invalshoek heeft de VRWI wel degelijk zinvolle input te geven bij het tot stand komen van het jeugdbeleid in Vlaanderen. Het innovatievermogen van een regio hangt in de eerste plaats af van de aanwezigheid van onderzoekers. Zij staan aan de wieg van doorbraken in de wetenschap, zetten innovatie in gang en vormen zo de ruggengraat van onze kenniseconomie en -maatschappij. Maar er is evenveel nood aan wetenschappelijk/technologisch geschoolde managers die innovatie in hun bedrijf kunnen introduceren, en aan een ruim aantal hoger opgeleide en technisch geschoolde medewerkers die deze kennis in de praktijk kunnen brengen. Meer bepaald heeft de VRWI zich al herhaaldelijk uitgesproken over het hardnekkig tekort aan afgestudeerden met diploma's op gebied van exacte wetenschappen, toegepaste wetenschappen, ICT en techniek (STEM) in Vlaanderen. Dit tekort aan STEM-

afgestudeerden op de arbeidsmarkt vormt een belemmerende factor voor de economische groei en de verdere ontwikkeling van de kennismaatschappij in Vlaanderen. De VRWI ziet het dan ook als zijn taak om in voorliggend advies bij het ontwerp JKP deze problematiek opnieuw onder de aandacht te brengen.

Het JKP heeft twaalf strategische doelstellingen, respectievelijk in de volgende domeinen: armoede, duurzaamheid, jong zijn, mobiliteit, onderwijs, participatie, ruimte, welbevinden, wonen, werk en cultuureducatie. In voorliggend advies gaat de VRWI in op de doelstellingen m.b.t. onderwijs en werk.

2. ONDERWIJS

Strategische doelstelling (SD 5): *In 2019 garandeert Vlaanderen alle kinderen en jongeren een leerloopbaan die aansluit bij hun talenten en die hen in staat stelt volwaardig te participeren aan de samenleving. (Verantwoordelijke minister: Onderwijs)*

Beleidsuitdaging uit het Groteprioriteitendebat (gehouden in september 2013):

- *Onderwijs vertrekt vanuit jongeren zelf en hun talenten en de context waarin zij zich bewegen (betere begeleiding).*
- *Aanpak watervalsysteem, schoolmoeheid, herwaardering verschillende richtingen.*

(JKP 2015-2019 p. 80)

2.1. Modernisering van het secundair onderwijs

Binnen de modernisering van het secundair onderwijs zijn voor de VRWI twee zaken van groot belang. Ten eerste zet de modernisering van het secundair onderwijs in op *“een positieve school- en studiekeuze op basis van inzicht, interesse en capaciteiten van de leerling, onafhankelijk van sociaal-economische en sociaal-culturele status”* (JKP p. 82). Daarnaast wordt in de tweede en derde graad van het secundair onderwijs de hiërarchie tussen de onderwijsvormen weggewerkt, doordat de studierichtingen zullen gesitueerd worden in een matrix volgens inhoudelijke domeinen en uitkomsten.

De VRWI verwelkomt beide evoluties. De Raad meent dat het invoeren van een matrixstructuur voor de studierichtingen in het SO kan helpen om de problematiek van het watervalsysteem (waarbij leerlingen beginnen in het algemeen secundair onderwijs en ‘zakken’ naar het technisch of het beroepsonderwijs) aan te pakken. Ook kan de

matrixstructuur bijdragen tot de verdere opwaardering van het imago van technische studierichtingen. Hierbij is het volgens de VRWI echter wel noodzakelijk dat niet enkel aandacht wordt besteed aan een hervorming van de structuren, maar ook aan de *perceptie* van een hiërarchie tussen de studierichtingen en de bijhorende onderwijswaterval.

Bovendien is het voor de Raad essentieel dat de modernisering van het secundair onderwijs en het invoeren van de matrixstructuur van studierichtingen niet mag leiden tot nivellering en dat er voldoende aandacht blijft voor excellentie. Het is de plicht van Vlaanderen ervoor te zorgen dat elk talent kan excelleren. De VRWI verwijst hier naar *good practice* in het buitenland, waar het comprehensief onderwijs op een succesvolle manier wordt toegepast. Het voorbeeld van Finland bewijst dat het mogelijk is om hoge prestaties te koppelen aan een lagere spreiding van de prestaties van kinderen, met minder ongelijkheid tot gevolg, en aan een beperkter gewicht van de sociaaleconomische achtergrond (VRWI Studiereeks 26: Toekomstverkenningen 2025).

Minstens even belangrijk is volgens de VRWI om in te zetten op een positieve studiekeuze op basis van inzicht, interesse en capaciteiten van de jongere. In zijn advies 'Kiezen voor STEM: de keuze van jongeren voor technische en wetenschappelijke studies' (VRWI-advies 175) wijst de VRWI erop: (1) dat interesse de allerbelangrijkste factor is voor de studiekeuze van jongeren, en (2) dat jongeren over het algemeen positief staan tegenover wetenschap en techniek.

Inzetten op een positieve studiekeuze vertrekkend vanuit de jongere en zijn talenten kan helpen om het tekort aan STEM-gediplomeerden uit het secundair onderwijs aan te pakken. Noodzakelijke voorwaarde hierbij is wel dat tegelijkertijd ingezet wordt op een hervormd wetenschap- en techniekonderwijs. Want jongeren staan dan wel algemeen positief tegenover W&T, ze zijn veel minder enthousiast over wetenschap- en techniekonderwijs op school.

Zoals reeds aangegeven in advies 175, meent de VRWI dat op niveau van het secundair onderwijs moet worden ingezet op:

1. *Inspirerende leerkrachten* – met vak-eigen STEM-leerkrachten, die passie kunnen overbrengen op hun leerlingen, zodat deze in de toekomst ook de STEM-weg

willen inslaan. Het blijkt echter dat STEM-afgestudeerden weinig kiezen voor een carrière in het onderwijs.¹

2. *Inquiry-based learning* – met een nadruk op explorerend en probleemgericht leren en onderwijs. Deze aanpak sluit immers beter aan bij de leefwereld en interessesfeer van kinderen/jongeren.
3. *Studiekeuzebegeleiding* - en dit zowel gedurende het hele traject secundair onderwijs als bij de overgang van secundair naar hoger onderwijs.

2.2. Uitvoering STEM-actieplan

Met het STEM-actieplan en het STEM-platform heeft de Vlaamse regering een belangrijke stap gezet naar een geïntegreerde aanpak voor het sensibiliseren en het bevorderen van de keuze voor STEM. De VRWI ligt mee aan de basis van de oprichting van het STEM-platform. De VRWI evalueert de eerste jaren van het STEM-platform als positief, in die zin dat het STEM-platform becijferde doelen introduceerde en focus bracht door de acties te groeperen rond drie thema's: onderwijsgebonden thema's, maatschappelijke thema's en het studie- en loopbaankeuzeproces.

Wat de uitvoering van het STEM-actieplan betreft, blijft de VRWI kritisch. De VRWI stelt vast dat het actieplan vooral heeft aangetoond dat er in Vlaanderen heel wat acties gebeuren rond STEM door allerhande stakeholders. De nood aan stroomlijning, focus, continuïteit, ... toch het opzet van het actieplan, blijft nog steeds actueel. De VRWI denkt dat het gepoold inzetten van de aanwezige financiële middelen hiervoor noodzakelijk is.

¹ Dit werd onlangs nog in de media bericht naar aanleiding van de lage instroom in het onderwijs van leraren met een specifieke vorming op het vlak van wiskunde. Slechts 20% van de leraren wiskunde heeft momenteel een bekwaamheidsbewijs van het niveau master/licentiaat met specialisatie in de wiskunde (De Standaard, 28 mei 2015).

3. WERK

Strategische doelstelling (SD 11): *In 2019 is de jeugdwerkloosheid betekenisvol gedaald. (Verantwoordelijke minister: Werk)*

Beleidsuitdaging uit het Groteprioriteitendebat (gehouden in september 2013):

- *Jongeren ondersteunen op hun weg naar duurzame tewerkstelling.*
- *Genoeg kwaliteitsvol werk dat de mogelijkheid biedt om een kwaliteitsvol leven uit te bouwen voor iedereen.*

(JKP 2015-2019 p 145)

OD 11.1 *We investeren in wendbare leerlingen/jongeren d.m.v. een performant kader leren en werken (Verantwoordelijk: Minister van Werk en Minister van Onderwijs).*

(JKP 2015-2019 p 147)

In de Beleidsnota Werk geeft de Vlaamse Regering aan dat ze wil investeren in competenties door: (1) in te zetten op een gefundeerde studie- en beroepskeuze; (2) het creëren van een geïntegreerd duaal stelsel van leren en werken; (3) in te zetten op een betere aansluiting onderwijs-arbeidsmarkt en het remediëren van ongekwalificeerde uitstroom.

De VRWI schaart zich volledig achter dit voornemen van de Vlaamse Regering om te investeren in wendbare leerlingen, zij het door het stimuleren van probleemoplossende en zelflerende vaardigheden bij leerlingen/in de initiële loopbaan, zij het door de uitbouw van een performant kader voor duaal leren en werken, zij het door in te zetten op het verminderen van de ongekwalificeerde uitstroom.

In een innovatieve kennismaatschappij is het immers essentieel om flexibele arbeidskrachten te vormen, die in staat zijn voortdurend te leren en zich aan te passen aan wisselende omstandigheden. Zeker gezien het tekort aan bepaalde profielen op de arbeidsmarkt is het zaak om van alle talent in de maatschappij gebruik te maken.

In deze context bevestigt de VRWI ook de nadruk in het JKP op het stimuleren van het verenigingsleven en jeugdverenigingen. In dergelijke omgevingen leren kinderen en

jongeren immers essentiële vaardigheden aan - zoals het zichzelf organiseren, initiatief nemen, problemen oplossen - en dit in samenspraak met hun gelijken, hun *peers*.

4. WISKUNDIGE EN WETENSCHAPPELIJKE GELETTERDHEID

Uit de meest recente PISA-resultaten (2012) blijkt een negatieve tendens voor Vlaanderen: Vlaamse leerlingen scoorden in 2012 significant minder goed op vlak van wiskundige geletterdheid ten opzichte van 2003. Ook op vlak van wetenschappelijke geletterdheid was er in 2012 een significante daling t.o.v. 2006 (het eerste jaar dat deze indicator werd gemeten).

In zijn advies bij het vorige Vlaams jeugdbeleidsplan (VRWI-advies 150: Vlaams jeugdbeleidsplan) wees de Raad al op de achteruitgang in de toenmalige PISA-resultaten van de best presterende leerlingen in Vlaanderen. De VRWI benadrukte toen dat een gelijkekansenbeleid niet ten koste mag gaan van excellentie. In het licht van de meest recente PISA-resultaten herhaalt de Raad deze bezorgdheid.

Gehandtekend

Danielle Raspoet
Algemeen Secretaris

Gehandtekend

Dirk Boogmans
Voorzitter

VLAAMSE RAAD
VOOR WETENSCHAP
EN INNOVATIE

FLEMISH COUNCIL
FOR SCIENCE
AND INNOVATION

KOLONIËNSTRAT 56
B-1000 BRUSSEL
WWW.VRWI.BE

T +32 2 212 94 10
F +32 2 212 94 11
INFO@VRWI.BE

D. BOOGMANS | VOORZITTER
D. RASPOET | SECRETARIS

